

PEKKA SUONSIVU

KATSAUS YHTEISTOIMINNAN HISTORIAAN

Katsaus yhteistoiminnan historiaan

Pekka Suonsivu

Katsaus yhteistoiminnan historiaan

Katsaus yhteistoiminnan historiaan

Pekka Suonsivu

Tekijä on saanut Suomen tietokirjailijat ry:n apurahan

© 2023, Pekka Suonsivu

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-56-8934-4

Lukijalle

Työnantajan ja henkilöstön yhteistoimintaa työpaikoilla säätelevät yhteistoimintalait sekä työmarkkinaosapuolten väliset valtakunnalliset ja paikalliset sopimukset. Julkisuudessa yhteistoiminnasta puhuttaessa korostuu usein työvoiman vähentämiseen kohdistuvat yt-neuvottelut, jotka antavat koko yhteistoiminnalle negatiivisen sävyn. Paljon vähemmän näkee myönteisiä uutisia organisaatioissa ja työpaikoilla tehdyistä kehittämistöistä ja niiden tuloksista. Työnantajan ja henkilöstön yhteistoiminta on parhaimmillaan silloin, kun osapuolten voimavarat yhdistetään yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Haetaan siis kumpaakin osapuolta ja koko työyhteisöä hyödyttäviä ratkaisuja yhdessä. Tämä edellyttää sekä työnantajan edustajilta että henkilöstön edustajilta tahtoa, taitoa, tietoa ja ennen kaikkea luottamusta.

Yhteistoimintamenettely ei rajoita päättäjien päätösvaltaa, mutta työnantajan on ennen päätöksentekoa neuvoteltava yhteistoiminnan hengessä suunniteltujen toimenpiteiden perusteista, vaihtoehdoista ja vaikutuksista ainakin niiden työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa, joita asia koskee.

Elämme aikaa, jolloin yhteistoiminnan merkitys korostuu entisestään. Työelämä muuttuu, etätö on lisääntynyt, osaavista työntekijöistä on pulaa, henkilöstön uupumus on lisääntynyt, väestö ikääntyy ja toiminnan resurssit ovat rajalliset. Jotta yhteiskunta pystyy hoitamaan velvoitteensa ja yritykset menestyvät, tulee työorganisaatioiden saada johtamisen ja päätöksenteon sekä työhyvinvoinnin tueksi kaikki tieto ja osaaminen sekä työnantajan edustajilta että henkilöstöltä.

Yhteistoiminta yrityksissä pohjautuu vuonna 1978 säädettyyn lakiin. Kunta-alalla yhteistoiminnassa on edetty vuoden 1977 työpaikkademokratiaa koskevan suosituksen pohjalta ja vuoden 1993 virka- ja työehtosopimusluonteisen yleissopimuksen kautta nyky-muotoiseen, vuonna 2007 säädetyn yhteistoimintalain mukaiseen, yhteistoimintamenettelyyn. Työsuojelun yhteistoimintaa säätelee laki työsuojelun yhteistoiminnasta vuodelta 2006 sekä kunnallisen alan työsuojelun yhteistoimintasopimus vuodelta 2008.

Tämän kirjan tarkoituksena on luoda historiallinen katsaus yhteistoiminnan kehitykseen ja eri vaiheisiin Suomessa. Kirja sisältää myös historiallista taustaa henkilöstön vaikutusmahdollisuuksien kehityksestä hallinto- ja johtamisteorioiden kautta. Säädösten ja sopimusten lisäksi kirja avaa yhteistoimintaan liittyviä käsitteitä sekä sisältää tutkimustietoa ja kirjoittajan omakohtaisia kokemuksia ja havaintoja yhteistoiminnan

toteutumisesta ja kehityksestä. Työnantajan ja henkilöstön yhteistoiminta kuului osana kirjoittajan työhön 35 vuoden ajan, jolloin hän työskenteli sairaalakuntainliiton ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän henkilöstöhallinnossa. Kirjan sisällössä painottuukin työnantajan ja henkilöstön välinen yhteistoiminta kunta-alalla.

Kirjan kohderyhmänä ovat työorganisaatioiden johtajat ja esimiehet sekä henkilöstön edustajat. Kirja soveltuu myös tietoteokseksi hallintoa opiskeleville ja yhteistoiminnan historiasta ja kehittämisestä kiinnostuneille.

Tampereella 1.6.2023

Pekka Suonsivu

Sisältö

Yhteistoiminta ja yhteistoimintamenettely	12
Työnantajan ja henkilöstön vuorovaikutuksen merkitys	15
Yhteistoiminta johtamisen ja esimiestoiminnan tukena	17
Henkilöstön vaikutusmahdollisuudet omaan työhön ja työyhteisöön	20
Edunvalvonnasta yhteistoimintaan - ammattijärjestöjen rooli	22
Historiallista taustaa henkilöstön vaikutusmahdollisuuksien kehityksestä	25
1960 –luku	34
1970 –luku	36
Laki työsuojelun valvonnasta	37
Suositus sopimus kunnallisesta työpaikka- demokratiasta	38
Välitön työpaikkademokratia	40
Edustuksellinen työpaikkademokratia	42
Yhteistoiminta yrityksissä	44

1980 –luku	50
Yhteistoiminta valtion virastoissa	51
Tutkimuksia työpaikkademokratian toteutumisesta ..	52
1990 –luku	53
Virka- ja työehtosopimuksen luonteinen yhteistoimintamenettelyä koskeva yleissopimus	53
Tutkimuksia 1990 –luvulla	59
2000 –luku	61
Yhteistoimintamenettelydirektiivi ja sosiaalinen peruskirja	61
Laki yhteistoiminnasta yrityksissä	64
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa	67
Työsuojelun yhteistoiminta	73
Tutkimuksia 2000 –luvulla	77
2010 –luku	79
Lisää yhteistoimintaa koskevia tutkimuksia	79
Yhteistoimintaa edistävät tekijät	83
Yhteistoimintaa haittaavat tekijät	84
Yhteistoimintalain uudistus	86

Työnantajan ja henkilöstön yhteistoimintaa työpaikoilla säätelevät yhteistoimintalait sekä työmarkkinaosapuolten väliset valtakunnalliset ja paikalliset sopimukset.

Yhteistoiminta on parhaimmillaan silloin, kun osapuolten voimavarat yhdistetään yhteisten päämäärien saavuttamiseksi.

Tämän kirjan tarkoituksena on luoda historiallinen katsaus yhteistoiminnan kehitykseen ja eri vaiheisiin Suomessa 1960 -luvulta nykypäivään. Säädösten ja sopimusten lisäksi kirja avaa yhteistoimintaan liittyviä käsitteitä sekä sisältää tutkimustietoa ja kirjoittajan omakohtaisia kokemuksia ja havaintoja yhteistoiminnan toteutumisesta ja kehityksestä.

Kirja soveltuu työorganisaatioiden johtajille ja esihenkilöille sekä henkilöstölle. Kirja soveltuu myös tietoteokseksi hallintoa opiskeleville ja yhteistoiminnan historiasta ja kehittämisestä kiinnostuneille.

BoD

9 789515 689344